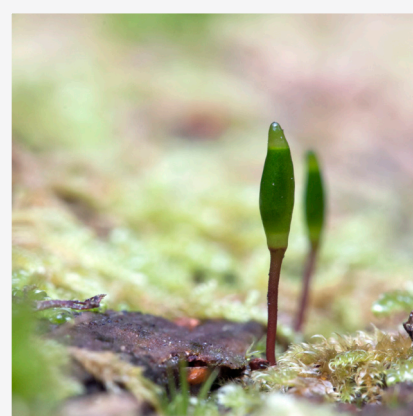

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Vurstusbacken

Omslagsfoto: Per Folkesson

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på

”kartverket skyddad natur”. I kartverket söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information (se bilaga för användarhandledning).

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. Det görs på Miljödataportalen.

För mer information om Natura 2000:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/sodermanland eller telefon 010-22 340 00

Naturvårdsverkets hemsida: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Miljödataportalen: <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0220352 Vurstusbacken

Kommun: Nyköping

Områdets totala areal: 6,4 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägareförhållanden: Privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9070 - Trädklädd betesmark

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Det främsta bevarandesyftet med Vurstusbackens Natura 2000-område är att skydda och hävda ekhagmarkerna med gamla och grova träd samt att bevara den mångfald av arter, främst vedinsekter, lavar och vedsvampar, som är knutna till de gamla ekarna.

Motivering: Området är känt för sina höga naturvärden kopplade till gamla ekar, samt en rik förekomst av hotade arter.

Prioriterade åtgärder: Området ingår i naturreservatet Vurstusbacken. För att skydda och utveckla naturvärdena krävs att de grova träden kontinuerligt hålls fria från sly. Grov gran och tall ska sparas i den östra delen. Området ska hållas öppet genom hävd eller hävdliknande åtgärder, exempelvis slyröjning.

Beskrivning av området

Vurstusbacken ligger ca 25 km norr om Nyköping i närheten av Ripsa kyrka och består av en långsmal och svagt kuperad skogsholme omgiven av åker åt alla håll. Genom området går länsväg 824 som klyver området i en nordlig del och en sydlig del. Den norra delen är ganska öppen och utgörs av gamla ekar och bitvis tät undervegetation av yngre hassel, medan den södra är mer sluten och ekarna står inträngda bland björk, tall och gran. Sydöstra delen av området är en igenväxningssuccession med inslag av gamla grova granar och tallar. Hela området har tidigare hävdats genom bete och haft en mer öppen karaktär av hagmark.

De höga naturvärdena på Vurstusbacken är främst knutna till de gamla, grova ekarna som är karakteristiska för området. Inom området har elva rödlistade vedinsekter samt några rödlistade lavar och svampar hittats. Det är särskilt de grova, ihåliga ekarna med lös mulm som har en rik fauna. De rödlistade vedinsekterna påträffades framförallt norr om vägen. Granlångor med klibbticka hyste ett antal rödlistade arter. Området har också en rik spindelfauna bunden till lövskog. En inventering av knappåslavar har avslöjat förekomst av minst tre arter som lever på gamla ekar; den rödlistade rödbrun blekspik, den tidigare rödlistade brun nållav, samt den något vanligare guldprad spiklav. Av andra arter av lavar kan nämnas almlav, gul dropplav och den nu rödlistade lunglaven.

I den södra delen finns en gammal körväg och några fornlämningar belägna samt resterna av ett tidigare soldattorp.

Vad kan påverka negativt

- Igenväxning med minskning av gläntor och öppna ytor och en ökande beskuggning
- Avverkning av värdefulla träd och buskar i annat än naturvårdande syfte
- Bebyggelse eller annan exploatering som innebär att hela eller delar av hagen måste tas ur drift
- Dikning eller andra åtgärder som kan förändra hydrologin i området.
- Utebliven ekföryngring
- Upphört bete

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd: Området är skyddat som naturreservat.

Skötsel: Ekarna i området behöver ljus och utrymme för att bli gamla och utveckla livskraftiga kronor. För att säkra ekarnas fortlevnad måste området skötas genom betesdrift alternativt manuell röjning. Området röjdes på 1980- och 90-talen och efter att återigen ha vuxit igen gjordes en ny röjningsinsats 2011-2012 då området även stängslades av för bete. Efter denna insats hålls området öppet genom bete. I östra delen finns ett mindre parti med gammal skog som skall lämnas orörd.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska

ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**9070 - Trädklädd betesmark**

Areal: 4,23 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På ekskogsholmen norr om vägen finns det gott om grova, mycket gamla ekar. Området är delvis flerskiktat med yngre hässlen och yngre ekar. Död ved förekommer sparsamt som gamla ihåliga ekar (delvis döda) och som döda liggande ekgrenar. Området har röjts under 90-talet och ekarna står relativt öppet. I området finns en rik och ovanlig fauna och flora knuten till ek av hagmarkstyp. Bland svampar och lavar kan nämnas korallticka, oxtungsvamp, lunglav, almlav, brun nållav och rödbrun blekspik. Tillsammans med ekbacken söder om vägen, själva Vurstusbacken, fann man ett stort antal rödlistade insekter bl. a. två arter knäppare bundna till gamla ihåliga ekar med mulm. Den södra ekbacken är en stor lövskogslund som domineras av ek, asp, gran och hassel. Där finns också ett antal gamla, grova tallar. I vissa partier finns gamla, grova ekar med rik kryptogamflora. Den sydöstra delen måste betraktas som en sen igenväxningssuccession där rikedom av död ved gör att arter beroende av orördhet förekommer. Bl. a. finns ullticka på gammal rötad granlåga och flera rödlistade skalbaggar knutna till grova, gamla granlågor.

Bevarandemål

Arealen av Trädklädd betesmark i området ska vara minst 4,23 ha. Det ska finnas stor förekomst av gamla grova ekar. Tillgången på död ved ska vara god. Området ska ha någon form av hävd eller hävdliknande åtgärder som håller efter uppväxande sly. Det ska finnas flera arter i området som är typiska för naturtypen, både arter som är knutna till död ved och de som är knutna till gamla grova ekar.

Bevarandetillstånd

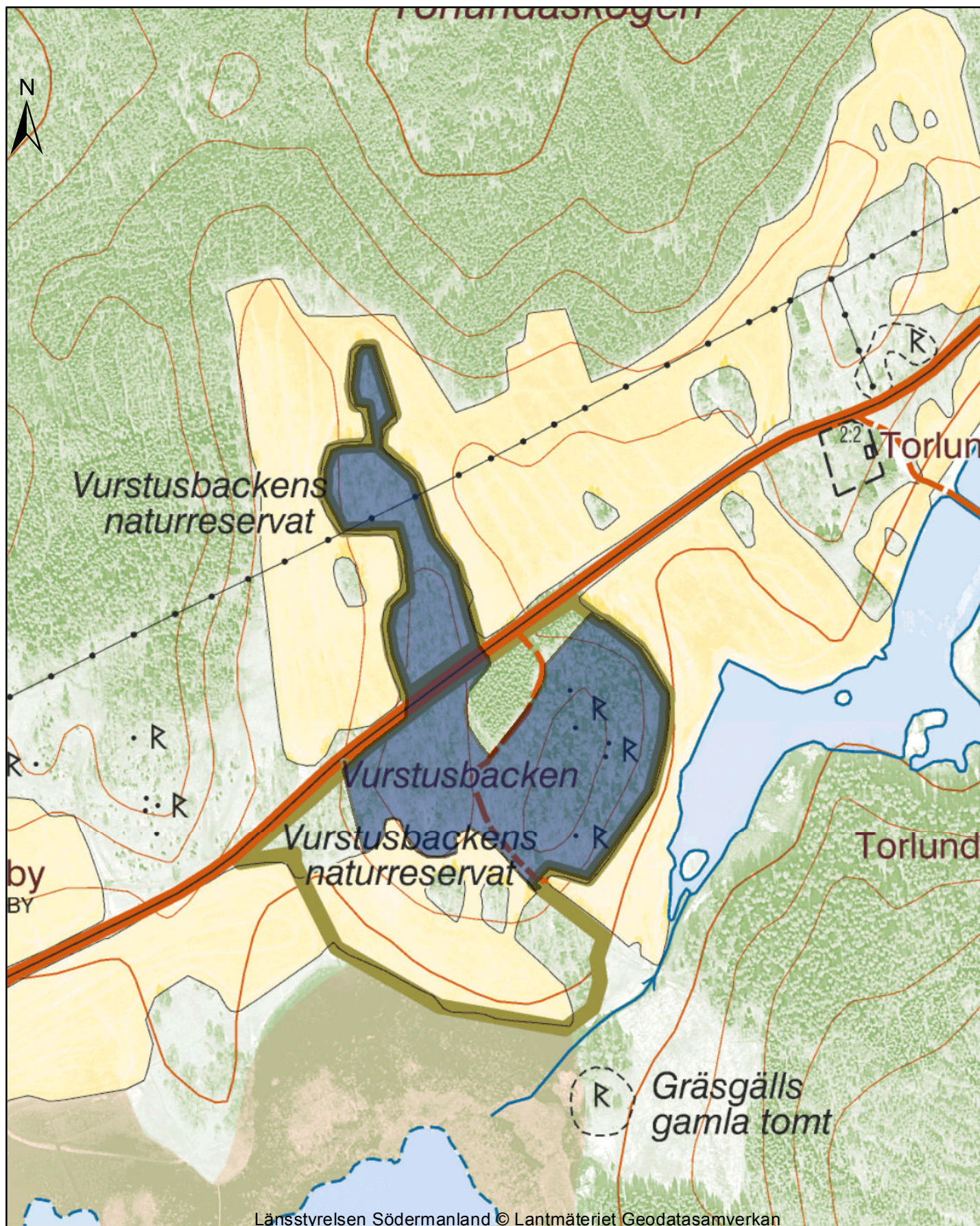
Gynnsamt bevarandetillstånd.

Dokumentation

Art- och naturtypsvisa vägledning. Natura 2000. Naturvårdsverkets hemsida, 2003.
Artdatabanken. Rödlistan 2015. Digitalutgåva.
Bevarandeplan för Natura 2000-område Vurstubacken (SE0220337) Nyköpings kommun, Södermanlands län. Fastställd 2006-02-03.
Ekonomiska kartan. 1958. Kartbladsnr: 9H 8d. Edeby
Gärdenfors, U. ed. Artdatabanken, SLU, Uppsala. Rödlistade arter i Sverige 2005. 2005.
Hellstedt, J. 1992. Herrgårdar och herrskapsfolk i Södermanland.
Häradskartan. 1901. Rönö och Hölebohärad, nordvästra delen. Nr 11.
Johansson, S., 1998. Inventering av lunglav i Södermanlands län. Opublicerad rapport.
Lantmäterimyndigheten Södermanlands län, 2004. Fastighetsutredning Vurstusbackens naturreservat.
LMV. 1859-1860. Ägomätningsskarta. Ripsa socken nr 23.
LMV. 1904. Karta öfver Rönö och Hölebo härad. Uppmätt 1901. Skala 1:50 000. Rikets allmänna kartverk. Stockholm.
LMV. 1958. Ekonomisk karta över Sverige. Flygfotograferad 1954, 1955. Rikets allmänna kartverkt. Kartblad nr 9H8d. Stockholm.
Länsstyrelsen i Södermanland, 1983. Ädellövskogsinventeringen. Obj.nr. 09H8d44A och 09H8d44B.
Länsstyrelsen i Södermanland, 1991. Naturvårdsprogram. Del av objekt 82-41 (klass I).
Länsstyrelsen i Södermanland, 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-område Vurstusbacken, Nyköpings kommun. D nr: 511-11-11252-2004.
Länsstyrelsen i Södermanlands län 1991: Sörmlands Natur. Naturvårdsprogram. ID-nr: 80-41.
Nordiska ministerrådet. Naturgeografisk regionindelning av Norden. NU-serien B 1977:34.
Reservatsbeslut 2007-12-10 Vurstusbacken. Objekt nr 04 02 122. (Inkl skötselplanbilaga)
Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret, Ripsa socken, nr 51 och nr 80.
SGU. Berggrundskartan 9H NV.
SGU. Jordartskartan. 9H NV. Digitalutgåva.
Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Obj.nr. 09H 8d19 och 09H 8d 20.
Sveriges Geologiska Undersökning, berggrundskarta, 1867. Kartblad: Tärna IV, Ö 33.
Sveriges Geologiska Undersökning, jordartskarta, dig form, 1982. Kartblad: Nyköping 9H NV.
Sörmlands hembygdsförbund. 1988. Sörmlandsbygden 1988:2. Nyköping.

Inventeringar

Artportalen 2015-11-25
Johansson Sören. 1998. Inventering av lunglav i Södermanlands län.
Länsstyrelsen i Södermanlands län. Ädellövskogsinventeringen. 1983. Objnr: 09H8d44A och 09H8d44B.
Sandström Jonas m.fl. Ved insekter och spindlar i Nyköpingskommun; Re-sultat från en entomologisk inventering av 22 naturområden. Nyköpings kommun. Rapport 1994-9N.
Skogsstyrelsens Nyckelbiotopsinventering. Objnr: 09H8d19 och 09H8d20

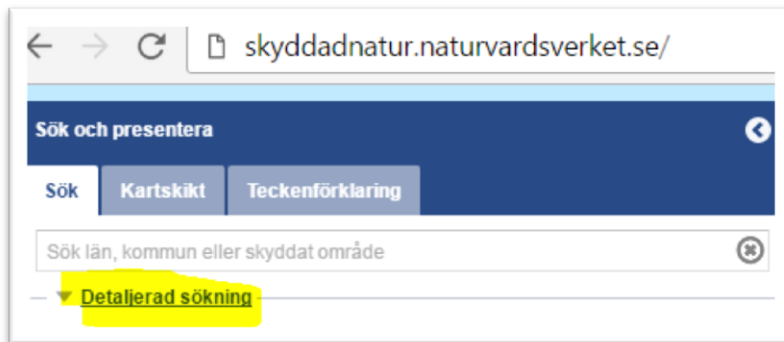

Karttjänst Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För att få en bild av var i respektive Natura 2000-område naturtyperna finns kan Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur användas.

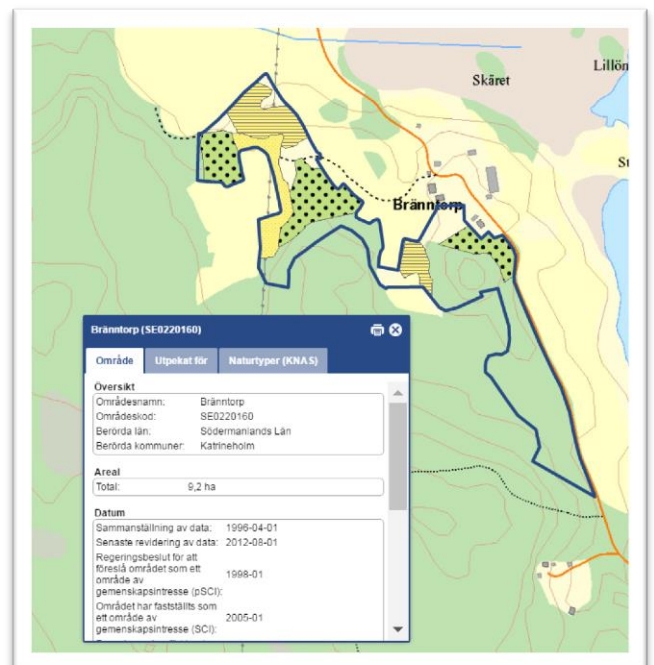
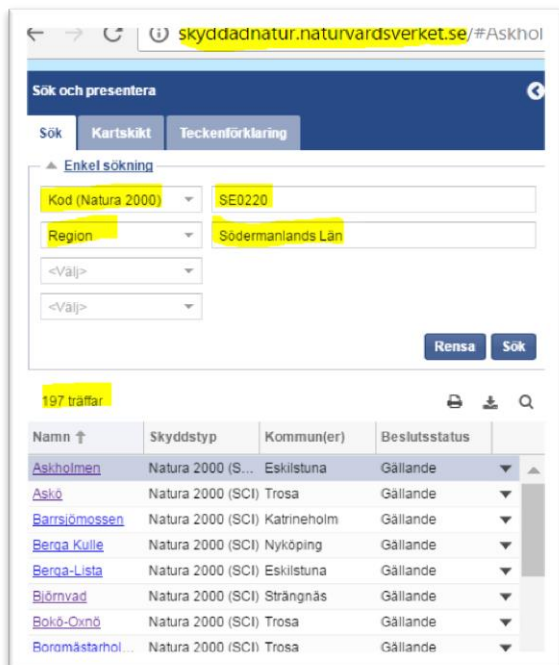
Välj "Detaljerad sökning"

Välj alternativ *Kod (Natura 2000)* skriv in SE0220

Välj *Region* och sök fram *Södermanlands län*

Sök, det ska bli 197 träffar. När man klickar på ett av namnen i listan kommer man dit i kartan.

För att se Naturtyper för områdena i kartan gå in på fliken "Kartskikt".

Avmarkera allt i *Naturvårdsregistret*. Det är endast *Naturtypskarteringar* > *Natura naturtypskartan (NNK)* > *Naturtyper (ytor)* som ska vara markerade. Klicka sedan i kartan på den naturtyp du vill veta mer om så kommer en informationsruta upp i fönstret.

